

SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG – UN MODEL PENTRU CREȘTINII DE AZI

Călin Ioan DUȘE*

SUMMARY. *Saint Symeon the New Theologian - A Model for Today's Christians.*

The personality of Saint Simeon the New Theologian exerted a strong influence both on his contemporaries and on the following generations. This influence went beyond the Byzantine space and spilled over to other nations. Saint Simeon, the New Theologian, who through his life, activity and work dominated the Eastern spirituality in the X-XI centuries. Although he was defamed by some, Saint Simeon the New Theologian managed to reach the top of Byzantine history, thus being the most profound mystical theologian. Through his writings we have a document, in which the high level of the Eastern spirituality was written, but also the starting point for other achievements. Also, through his life and work, Saint Simeon the New Theologian is a model, an achiever, and a founder, because his experience was an important source for the intense spiritual life of the 13th and 14th centuries. That is why the Hesychast movement, which will develop over three centuries, will be based on the thought and work of Saint Simeon the New Theologian, whom he claimed as its forerunner. Although a thousand years have passed since his passing into eternity, he remains a model for Christians today.

Keywords: Saint Simeon the New Theologian, Christianity, spirituality, monasticism, Byzantine Empire, writings, hesychasm, prayer, fasting, theology.

Cuvinte cheie: Sfântul Simeon Noul Teolog, creștinism, spiritualitate, monahism, Imperiul Bizantin, scrieri, isihasm, rugăciune, post, teologie.

* Pr. Lector univ. dr., Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, România. E-mail: calin_duse@yahoo.com; calin.duse@ubbcluj.ro.

Sfântul Simeon Noul Teolog este o personalitate de primă mărime a epocii teologice bizantine¹ posterioară, Sinoadelor/Conciliilor Ecumenice (325-787), care a lăsat o puternică impresie și amintire în conștiința contemporanilor săi, iar azi este considerat teologul mistic prin excelență al Bisericii bizantine². Astfel, la numai treizeci de ani de la moartea sa, el este trecut în rândul sfinților, primind în același timp și supranumele de „*Noul Teolog*”; fapt care ne aduce aminte de ceilalți doi mari înaintași ai săi, Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan († 100), precum și de Sfântul Grigore din Nazianz (329-390). Sfântul Simeon Noul Teolog se leagă de aceștia, atât prin valoarea operei sale, dar mai ales prin înalta și adâncă trăire spirituală a adevărilor creștine, din care își trăgea vigoarea întreaga sa operă teologică. Astfel, într-una dintre stihirile de la Vecernia alcătuită în cinstea sa de către Sfântul Nicodim Aghioritul (1749-1809) se confirmă cele de mai sus: „*Strălucit-a astăzi Bisericii ca o stea a dimineții cinstita prăznuire a Teologului Simeon. Veniți dar, iubitorii cuvintelor lui, adunându-ne într-una să-i grăim în imne teologice, zicând: Bucură-te, cel ce după întâiul teolog Ioan și după al doilea Teolog Grigorie, te-ai arătat al Treilea Teolog, rezemându-ți capul de pieptul lui Hristos! Bucură-te, cel care ca un stâlp de foc călăuzești fără greșală noul Israel prin lucrarea făptuitoare a poruncilor spre pământul nepătimirii! Bucură-te, cel care ca un stâlp de nor înalți prin contemplație duhovnicească spre desăvârșirea cu puțință oamenilor!*”³

Teologia Sfântului Simeon Noul Teolog, are un pronunțat caracter empiric „care ține de tradiția vie din mediul monastic”⁴ la care am adăuga faptul că ea își are izvorul într-o cugetare asupra adevărilor evanghelice, experimentate și verificate prin viața sa personală⁵ pe parcursul zecilor de ani de nevoințe ascetice.

¹ Arhim. SIMEON, *Symeon le Nouveau Théologien-maître de la théologie vécue*, în *Messenger de l'Exarchat du Patriarcat russe en Europe Occidentale*, nr. 59/1967, Paris, p. 148.

² Diac. IOAN I. ICĂ jr. *Lumina liturgică a teologului luminii lui Hristos*, în: Cuviosul Nicodim Aghioritul, *Slujba, Acatistul și Lauda Sfântului Simeon Noul Teolog*, Cuvânt înainte și traducere diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2002, p. 5.

³ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, *Slujba, Acatistul și Lauda Sfântului Simeon Noul Teolog*, Cuvânt înainte și traducere diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2002, p. 19.

⁴ J. DARROUZES, *Introduction la Symeon-le-Nouveau-Théologien, Traités théologiques et éthiques*, în: SCCh, tome I, 122, Paris, 1966, p. 35.

⁵ Drd. EMANUEL BANU, *Lucrarea Sfântului Duh în opera Sfântului Simeon Noul Teolog*, în: *Studii Teologice*, nr. 1-2/1980, p. 81.

Viața lui spirituală a scos în evidență și teologia pe care se întemeia. Este vorba despre verificarea prin trăire a unor adevăruri și de clasificarea altora, pe baza experiențelor spirituale. În scrierile sale avem așadar, pe de o parte, un document, în care s-a înscris nivelul înalt, pe care l-a atins spiritualitatea răsăriteană, iar pe de altă parte; punctul de plecare pentru alte realizări. Prin viața și opera sa, Sfântul Simeon Noul Teolog este un model, un realizator și un ctitor, deoarece experiența lui a fost un izvor important pentru intensă viață spirituală din secolele al XIII-lea și al XIV-lea.

De asemenea, scrierile sale sunt o rară și preafrumoasă pagină din poemul râvnei creștine, pe calea asemănării divine, reușind să pregătească temeiurile doctrinare ale palamismului de mai târziu⁶. Aceasta datorându-se scrierilor sale, care au reușit să trezească un ecou profund în sufletele celor care i-au parcurs opera, așa după cum se spune și într-una dintre cântările de la Vecernia din ziua prăznuirii sale: „*Omule al lui Dumnezeu și Noule Teolog, bărbatule al doririlor Duhului, având în inima ta tâșnind pururea pe Hristos, Mana cea adevărată, ne-ai lăsat învățăturile tale teologice ca o mană duhovnicească și cerească potrivită atât începătorilor, cât și celor aflați la mijloc, precum și celor desăvârșiți făcându-te tuturor toate ca și mana din pustie, prin aceasta luminezi mintea, străpungi inima, îndulcești sufletul, lovești auzul, trezești cugetul și îl muți de pe pământ și de la cele pământești, nu aduci săturare, ci te afli pururi nou pentru cei ce te cinstesc pe tine .Cu adevărat prin gura ta a grăit Duhul Sfânt, Care luminează și sfințește sufletele noastre*”⁷. De aceea, mișcarea isihastă, care se va dezvolta peste trei secole, va avea la bază gândirea și opera Sfântului Simeon Noul Teolog, pe care îl revendică drept premergător al ei⁸.

Viața și opera Sfântului Simeon Noul Teolog, cu toate că este extraordinar de bogată, prin înalta viziune și înțelegere mistică la care s-a ridicat, ea este puțin cunoscută și atât cât cunoaștem din ea, o datorăm din cele scrise despre el, de către ucenicul său Nichita Stethatos/Pieptosul (1005-1092)⁹ (D.S.E.11, col. 224-230). Ea rămâne principala sursă de informare, putând fi completată, prin notări și autobiografie, care sunt presărate în operele sale.

⁶ Magistrand IOAN I. BRIA, *Simțirea tainică a prezenței harului după Sfântul Simeon Noul Teolog*, în: *Studii Teologice*, nr. 7-8/1956, p. 472.

⁷ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., p. 24.

⁸ Preot Prof. Dr. IOAN RĂMUREANU, Preot Prof. Dr. MILAN, ȘESAN, Preot Prof. Dr. TEODOR BODOGAE, *Istoria Bisericească Universală Vol. I (1-1054)*, Ed. IBMBOR, București, 1987, p. 525.

⁹ IOAN GH. SAVIN, *Mistica și Ascetica Ortodoxă*, Ed. Deisis, Sibiu, 1996, p. 161.

Publicată (prescurtată) în greaca modernă în ediția *Opere de Dionisie Zagaraioș*, care reproduce opera lui Doukakis „*Megas Synaxaristes (Marele Sinxar)*”, Martie, Atena 1891, pp. 212-250¹⁰. Ea a fost publicată de către călugărul Dionysios Zagaraioș la Veneția în anul 1790 și a fost tradusă în limba română și publicată ca adaus la volumul pe octombrie apărut în 1809 [BRV 773], f. 157-173, în colecția *Vieților sfinților*. Ele au fost traduse din limba rusă de către dascălul paisian Ștefan ierodiaconul și au publicate la Neamț între anii 1807-1815. Această traducere va fi retipărită în limba română la București în „*Viețile Sfinților*”, ediția din anul 1835, în volumul de pe luna octombrie, pp. 258-284, sub titlul: „*Viața și petrecerea celui între sfinți părintelui nostru Simeon Noul Bogoslov, care s-a scris de preacuviosul Nichita Stitat, ucenic*”¹¹. Această traducere a mai fost reeditată la București în 1908 și la Huși, în anul 1992, pp. 328-345¹². În anul 2006, la Editura Deisis din Sibiu, diac. Ioan Ică jr. a publicat în *Colecția Mistica/Seria Filocalica: Sfântul Simeon Noul Teolog Viața și opera Scrieri IV*¹³.

Sfântul Simeon Noul Teolog s-a născut la sfârșitul anului 949, în orașul Galata din provincia microasiatică Paflagonia (din partea Mării Negre)¹⁴, într-o familie bogată și influentă, care aparținea aristocrației provinciale locale¹⁵. Părinții săi: Vasile și Teofana au dorit să-i dea o educație aleasă tânărului Gheorghe (acesta a fost numele său de botez), iar pentru aceasta l-au trimis la Constantinopol în anul 960, pe când avea unsprezece ani, la unchiul său. Acesta a fost un înalt demnitar imperial, care avea o mare influență la Palatul Imperial. De asemenea, el a fost în același timp

¹⁰ TOMMÁŠ ŠPIDLIK, *Symeon le Nouveau Théologicien*, în *Dictionnaire de Spiritualité*, Beauchesne, Paris, 1990, col. 1387.

¹¹ FILOCALIA, vol. 6, Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Ed. IBMBOR, București, 1997, p. 9.

¹² Arhid. Prof. Dr. IOAN I. ICĂ JR., *Cuviosul Nichita Stethatos contra celor care acuză sfinții*, în: *Revista Teologică*, nr. 1/2017, p. 190.

¹³ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos - Mens sana in corpore sano*, Ediția a doua revăzută și adăugită, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2022, pp. 423-426.

¹⁴ FOTINOS KONTOGLU, *Viața Cuviosului și de-Dumnezeu purtătorului Părintelui nostru Simeon Noul Teolog*, în: *Cuviosul Nicodim Aghioritul, Slujba, Acatistul și Lauda Sfântului Simeon Noul Teolog*, op. cit., p. 89.

¹⁵ ILARION ALFEYEV, *Sfântul Simeon Noul Teolog și tradiția ortodoxă*, Traducere din limba engleză de Ioana Stoicescu și Maria-Magdalena Rusen. Ediție îngrijită de Pr. Eugen Drăgoi, Ed. Sofia București, 2010, p. 40.

un mare favorit al împăratului Roman al II-lea Porfirogenetul (959-963), care-l destina unei cariere administrative de mare perspectivă¹⁶.

La Constantinopol, Sfântul Simeon Noul Teolog a urmat studiile secundare, așa-numita instrucție enciclică, care cuprindea cele șapte arte liberale: gramatica, retorica, dialectica, aritmetica, geometria, astronomia și muzica. După finalizarea studiilor, unchiul său l-a numit spătar (cel care purta sabia/spada împăratului la ceremonii)¹⁷. Sfântul Simeon a acceptat această funcție numai pentru a satisface dorința unchiului și a părinților lui, dar gândul său a fost acela de a o părăsi cât mai curând, atunci când se va ivi ocazia¹⁸.

În urma dispariției subite a unchiului său, pe când el avea doar paisprezece ani (în anul 963, în tulburările politice, care au dus la căderea de la putere a atotputernicului prim-ministru de sub domnia lui Roman al II-lea Porfirogenetul (959-963), eunucul Iosif Bringas, (paflagonian și el) tânărul Gheorghe încearcă, fără succes însă, să intre în celebra mănăstire Studion din Constantinopol¹⁹. Aici, l-a întâlnit pe monahul îmbunătățit Simeon Studitul zis Evlaviosul (917-987), care va deveni de acum înainte părintele său sufletesc pentru toată viața. Simeon Studitul/Evlaviosul este cel care l-a inițiat pe Sfântul Simeon Noul Teolog în tainele contemplării lui Dumnezeu²⁰.

Până în anul 977, el va continua să trăiască în lume, în casa unui patrician de a cărei administrație se ocupa în timpul zilei. În această perioadă, Sfântul Simeon Noul Teolog a urmat sfaturile ascetice ale lui Simeon Evlaviosul și ale Părinților

¹⁶ Drd. IOAN. I. ICĂ, jr., *Teologie și spiritualitate la Sfântul Simeon Noul Teolog*, în: *Mitropolia Ardealului*, nr. 3/1987, pp. 31-32.

¹⁷ (Σπαθάριος/*Spatharios*, „purtător de sabie”), Cf. <https://referenceworks.brillonline.com/entries/brill-new-pauly/spatharios-e1118750>, accesat la 19. 11. 2022; MARIUS TELEA, *Istoria și spiritualitatea Imperiului Bizantin Vol. 2. Civilizația, cultura și spiritualitatea Imperiului Bizantin*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2021, p. 44.

¹⁸ Arhid. Prof. univ. Dr. CONSTANTIN VOICU, Pr. Lect. univ. Dr. LUCIAN-DUMITRU COLDA, *Patrologie III*, Editura Basilica, București, 2015, p. 252.

¹⁹ În anul 460, consulul Studios a construit într-o zonă aproape pustie din apropierea Porții de Aur, o mănăstire cenobitică având hramul Sfântului Ioan Botezătorul. Mănăstirea Studion va deveni peste trei secole cea mai renumită, dar și cea mai puternică din Constantinopol, ajungând să aibă câteva sute de călugări. Cf. MICHEL KAPLAN, *Bizanț*, Traducere din limba franceză Ion Doru Brana, Editura Nemira, București, 2010, p. 227.

²⁰ Preot prof. Dr. IOAN RĂMUREANU, Preot prof. Dr. MILAN, ȘESAN, Preot prof. Dr. TEODOR BODOGAE, op. cit., p. 525.

filocalici Marcu Ascetul/Eremitul (sec. V-VI), Diadoh al Foticeii (400-468) și Sfântul Ioan Scărarul (579-659). Astfel, în timpul unei privegheri și rugăciuni de noapte, tânărul Gheorghe are la vârsta de douăzeci de ani (cca. 970) prima experiență a vederii luminii dumnezeiești, dar și prima tentativă nereușită, de a intra în obștea mănăstirii Studion.

Între anii 970-976, tânărul Gheorghe, reușește să se afirme în plan civil, ajungând senator și spatharocubicular, dar trece printr-o perioadă de criză „mondenă” destul de febrilă, până la a uita aproape cu desăvârșire vederea luminii și sfaturile părintelui său spiritual Simeon Evlaviosul. Probabil că experiența deșertăciunii lumii, și a strălucirilor ei, l-au condus pe Sfântul Simeon Noul Teolog la conversiunea monastică definitivă²¹. Astfel, în anul 977, pe când era în vârstă de douăzeci și opt de ani, după o călătorie în Paflagonia, el și-a lichidat proprietățile, împărțind o mare parte din ele săracilor²².

Pentru a înțelege mai bine atitudinea Sfântului Simeon Noul Teolog, dar și frământările sale, ar fi bine să facem o incursiune în istoria Imperiului Bizantin între anii 949-976. Așadar, el se naște în anul 949, an în care la conducerea Imperiului Bizantin se afla împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul (945-959). El a fost urmat de Roman al II-lea Porfirogenetul (959-963), Nichifor al II-lea Fokas (963-969), Ioan I Tzimiskes (969-976), urmat de Vasile al II-lea Macedoneanul/Bulgaroctonul (976-1025)²³. Astfel, în perioada dintre anii 949-976 la conducerea Imperiului Bizantin au fost patru împărați, urmând ca din anul 976, destinele sale să fie preluate de către împăratul Vasile al II-lea. Din păcate, această perioadă a fost una destul de frământată și agitată în plan intern, datorită intrigilor și luptelor pentru putere.

După moartea împăratului Constantin al VII-lea Porfirogenetul, în anul 959 la conducerea Imperiului Bizantin a urmat fiul său Roman al II-lea Porfirogenetul. Acesta era în vârstă de numai douăzeci de ani și datorită faptului că era iubitor de distracții, a lăsat problemele statului și majoritatea deciziilor în grija eunucului Iosif Bringas, care era sfetnicul său. Împăratul Roman al II-lea Porfirogenetul a murit la vânătoare la numai douăzeci și patru de ani. La moartea sa în anul 963, el i-a lăsat ca domnitori oficiali pe fiii săi Vasile al II-lea, care avea cinci ani și pe Constantin al

²¹ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 426-428.

²² Drd. IOAN I. ICĂ, op. cit., p. 32.

²³ A. A. VASILIEV, *Istoria Imperiului Bizantin*, traducere și note de Ionuț-Alexandru Tudorie, Vasile-Adrian Carabă, Sebastian-Laurențiu Nazăru, studiu introductiv de Ionuț-Alexandru Tudorie, Ed. Polirom, Iași, 2010, p. 690.

VIII-lea care avea trei ani. Mama lor Teofano și-a asumat regența, iar în acest sens ea a făcut un aranjament cu Nichifor al II-lea Fokas. Acesta venise în Constantinopol să serbeze victoriile împotriva arabilor și fusese aclamat de către soldați împărat. Teofano se va căsători cu Nichifor al II-lea Fokas care era în vârstă de cincizeci și unu de ani. El era văduv și datorită faptului că nu avea copii i-a adoptat pe cei doi fii ai lui Teofano. Astfel, Nichifor al II-lea Fokas (963-969) a devenit împărat și protectorul drepturilor celor doi tineri împărați porfirogeneți. Era pentru prima dată în istoria Imperiului Bizantin, când un membru al aristocrației militare antoliene va deveni împărat.

După ce a preluat puterea Nichifor al II-lea Fokas, îl va înlocui pe eunucul Iosif Bringas din funcția de *parakoimomenos* (mare șambelan) cu Vasile Lecapenos, care era un fiu nelegitim al lui Roman I Lecapenos. De asemenea, generalul Ioan Tzimiskes va fi numit *domestikos* în Răsărit, iar în Apus a fost numit Leon Fokas, fratele împăratului. Datorită faptului că Nichifor al II-lea a fost prezent pe câmpurile de luptă în fruntea armatei sale și a lipsit mult timp din Constantinopol, unde ajungea doar ocazional, popularitatea sa a scăzut în rândul locuitorilor, al demnitarilor, dar mai ales a tinerei împărătese Teofano. Aceasta, împreună cu generalul Ioan I Tzimiskes au pus la cale un complot pentru a-l asasina pe Nichifor al II-lea Fokas, după care ei urmau să se căsătorească și să conducă împreună cu fiii ei. Astfel, în decembrie 969 conspiratorii l-au omorât pe Nichifor al II-lea Fokas, în timp ce acesta dormea²⁴.

Asasinarea lui Nichifor al II-lea Fokas a fost probabil cea mai puțin justificată asasinare din toată istoria Imperiului Bizantin. În urma acestui asasinat Ioan I Tzimiskes (969-976) a fost încoronat de către patriarhul Polieuct (956-970) ca și împărat al Imperiului Bizantin, după penitența pentru crimă, donarea proprietăților personale săracilor, despărțirea de Teofano, care a fost trimisă la mănăstire, și pedepsirea complicilor. Cu toate că a fost un asasin și un uzurpator Ioan I Tzimiskes va domni ca și co-împărat împreună cu împărații legitimi care erau minori, iar peste puțin timp s-a înrudit cu ei prin căsătoria cu mătușa lor Teodora, fiica lui Constantin al VII-lea Porfirogenetul.

²⁴ TIMOTHY E. GREGORY, *O istorie a Bizanțului*, Traducere de Cornelia Dumitru, Editura Polirom, Iași, 2013, p. 246.

Pentru că dorea să continue politica externă a lui Nichifor al II-lea Fokas, de cucerire a noi teritorii pentru Imperiul Bizantin, Ioan I Tzimiskes îi va încredința majoritatea problemelor administrative lui Vasile Lecapenos, care era un fiu nelegitim al lui Roman I Lecapenos. Acesta va păstra funcția de *parakoimomenos* (mare șambelan), pe care a primit-o de la Nichifor al II-lea Fokas. La începutul domniei Ioan I Tzimiskes va trebui să înfrunte mai multe revolte, care au fost organizate de către rivalii săi aristocrați. De asemenea, el a trebuit să înfrunte și revolta organizată de Bardas Fokas, care era nepotul lui Nichifor al II-lea Fokas și care a vrut să-și răzbune unchiul, dar a fost înfrânt și exilat²⁵. În toată această perioadă cel mai mare aliat al lui Ioan I Tzimiskes a fost cumnatul său, Bardas Skleros.

În Răsărit, Ioan I Tzimiskes a încercat să consolideze, dar mai ales să extindă cuceririle pe care le-a făcut Nichifor al II-lea Fokas. Aici, cel mai periculos dușman dintre statele musulmane era Califatul fatimid din Egipt, care deținea și sudul Siriei. Cu ajutorul lui Bardas Skleros, Ioan I Tzimiskes a reușit să atenueze presiunea fatimizilor asupra Antiohiei și a făcut mai multe cuceriri în Siria și Țara Sfântă. În anul 975 Ioan I Tzimiskes va cucerii Emessa, Baalbekul, Damascul, Nazaret, Acra, Tiberiada și Cezareea²⁶ ajungând la mică distanță de zidurile Ierusalimului. La întoarcerea spre Constantinopol, Ioan I Tzimiskes a cucerit orașele Beirut și Sidon²⁷. Așadar, campaniile sale militare împotriva musulmanilor orientali au fost încununate de mare succes²⁸. În timp ce se întorcea spre Constantinopol Ioan I Tzimiskes s-a îmbolnăvit și a murit la puțin timp după ce a ajuns în capitală, la începutul anului 976. După unele păreri, ar fi fost otrăvit de către marele șambelan Vasile Lekapenos, pentru a nu fi cercetat pentru acuzațiile de corupție care i se aduceau²⁹.

În această perioadă politica externă a Dinastiei Macedonene a fost continuată de învățatul împărat Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913-959), dar și de cei doi uzurpatori care au deținut puterea respectiv Nichifor al II-lea Fokas (963-969) și Ioan I Tzimiskes (969-976), ei fiind numiți pe bună dreptate principalii autori ai

²⁵ WARREN TREADGOLD, *O scurtă istorie a Bizanțului*, Traducere de Mirella Acsente, Editura Artemis, București, 2003, pp. 167-168.

²⁶ MICHEL KAPLAN, op. cit., p. 29.

²⁷ TIMOTHY E. GREGORY, op. cit., pp. 247-248.

²⁸ A. A. VASILIEV, op. cit., p. 318.

²⁹ WARREN TREADGOLD, op. cit., p. 169.

„recuceririlor bizantine”. Astfel, primul a reușit să readucă Bizanțului: Creta, Cipru, Cilicia, Antiohia, Damascul și Palestina de nord, iar următorul, după ce a reușit să-i învingă pe rușii conduși de cneazul Kievului Sviatoslav I (945-972), a reușit să anexeze cea mai mare parte a vechiului Imperiu condus de Simeon I (893-927)³⁰.

La moartea lui Ioan I Tzimiskes, Vasile al II-lea Macedoneanul/Bulgaroctonul (omorătorul de bulgari 976-1025) avea optsprezece ani, iar în această situație el putea să domnească fără să mai aibă nevoie de un regent. Pe tot parcursul domniei sale Vasile al II-lea, a împărțit puterea cu fratele său Constantin al VIII-lea, care era mai mic cu doi ani decât el. Cu toate acestea puterea efectivă a deținut-o Vasile al II-lea, iar Constantin al VIII-lea a fost mulțumit că se putea bucura de viața de la palat.

Așa după cum am văzut, încă de la moartea lui Roman al II-lea Porfirogenetul, din anul 963 cei care au condus Imperiul Bizantin au fost membrii aristocrației militare, care domneau în numele împăraților legitimi. Bardas Skleros, care era *domestikos* a crezut că această tradiție va continua și în timpul lui Vasile al II-lea. Astfel, în anul 976, când acesta a declarat că dorește să conducă singur s-a răzvrătit împotriva lui și s-a încoronat împărat la Melitene. Bardas Skleros, la început a reușit să învingă armata împăratului Vasile al II-lea și astfel, în anul 978 el controla toată Asia Mică. Cu toate acestea, împăratul Vasile al II-lea va reuși cu ajutorul lui Vasile Lecapenos, care era *parakoimomenos* (mare șambelan) să formeze o alianță cu Bardas Fokas, nepotul împăratului Nichifor al II-lea Fokas, care era liderul unei familii aristocratice rivale. Bardas Fokas a fost chemat din exil fiind numit domestic al Răsăritului. Ei au reușit să-l învingă pe Bardas Skleros în anul 979, iar acesta va fugi și se va refugia în califat, la Bagdad³¹.

Din acest moment Vasile Lecapenos va rămâne mai departe în următorii ani la conducerea guvernului, pe care îl conducea de treizeci și șase de ani din 963, când a fost numit *parakoimomenos* de către împăratul Nichifor al II-lea Fokas. Când împăratul Vasile al II-lea a încercat să-și afirme independența față de Vasile Lecapenos, acesta a organizat un complot prin care dorea aducerea la putere a lui

³⁰ ALAIN DUCCELLIER, *Bizantinii*, traducere de Simona Nicolae, Editura Teora, București, 1997, pp. 14-15.

³¹ WARREN TREADGOLD, op. cit., p. 171.

Bardas Fokas. Împăratul Vasile al II-lea l-a demis și l-a arestat, după care în anul 985 l-a trimis în exil³².

Din cele prezentate mai sus putem observa că între anii 976-979, politica internă a Imperiului Bizantin a cunoscut multe intrigi și lupte pentru putere. Din păcate nu știm cât de apropiată a fost familia Sfântului Simeon Noul Teolog de cei doi Bardas: Skleros și Fokas, care făceau și ei parte din familii aristocratice foarte bogate și cu mare influență la curtea imperială. Cu siguranță că Sfântul Simeon Noul Teolog a fost marcat de aceste evenimente tragice, care au avut loc în această perioadă.

De asemenea, este posibil ca Sfântul Simeon Noul Teolog, care făcea și el parte din familie aristocratică, să se fi gândit la soarta pe care au avut-o cei care au făcut parte din familiile aristocratice și să nu aibă și el parte de un sfârșit tragic. Am văzut că între anii 970-976, tânărul Gheorghe (Sfântul Simeon Noul Teolog), reușește să se afirme în plan civil, ajungând senator și spatharocubicular. După anul 976, când conducerea Imperiului Bizantin este preluată de către împăratul Vasile al II-lea Macedoneanul/Bulgaroctonul, el își încheie cariera politică și părăsește curtea imperială, și astfel nu se implică în luptele politice interne, care timp de trei ani a măcinat Bizanțul. În acest context ne putem gândi de ce în anul 977, tânărul Gheorghe (Sfântul Simeon Noul Teolog) se duce în patria natală lichidându-și proprietățile, și împărțind o mare parte din ele săracilor. Era primul an de domnie a împăratului Vasile al II-lea Macedoneanul/Bulgaroctonul.

Din acest an, el se desparte total de deșertăciunile acestei lumi și de acum înainte Sfântul Simeon Noul Teolog va începe o nouă viață. El a devenit un slujitor devotat al Marelui Împărat Isus Hristos, pe care Îl va sluji cu dragoste și fidelitate până la moartea sa. Așadar, Sfântul Simeon Noul Teolog a dorit să se despartă de ceea ce îl ținea legat de această lume, după care va avea un prim contact cu opera Sfântului Ioan Scărarul (579-659). Astfel, pe când încă era acasă, el citește *Scara* Sfântului Ioan și fiind impresionant de ea, se dedică unor nevointe ascetice austere respingând toate pledoariile bătrânului său tată de a-și abandona vocația.

Tatăl său dorea ca Sfântul Simeon să se căsătorească și să-și întemeieze o familie. Evident că Sfântul Simeon Noul Teolog, a refuzat simțindu-se mai atras de cele spirituale decât de cele materiale, așa după cum ne spune una dintre stihurile

³² CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2021, pp. 203-217.

de la Vecernia din ziua prăznuirii sale: „Când ai fost mistuit de dulcea săgeată a iubirii dumnezeiești, Simeoane cuvioase, atunci ai disprețuit trupul și sângele și ai lepădat legătura cu dumnezeiesc cuget față de părinți, afecțiunea pătimășă față de rude, bogăția și slava deșartă; de aceea omorându-te față de cele din lume, ai trăit viața ascunsă în Hristos, minunate”³³.

Astfel, el se întoarce în Capitală, și intră în mănăstirea Studion, unde rămâne mai puțin de un an. La început, Sfântul Simeon Noul Teolog a fost primit de către egumenul Petru rămânând în grija lui. Din acest moment el se angajează într-un riguros program ascetic, pe care îl va practica până la sfârșitul vieții sale.

La mănăstirea Studion, Sfântul Simeon Noul Teolog l-a regăsit pe vechiul său părinte spiritual, Simeon Evlaviosul, devenind imediat ucenicul său credincios, arătând o mare râvnă în a-l asculta, dar mai ales de a-și îndeplini toate datoriile vieții ascetice. Din nefericire această conlucrare cu părintele său spiritual nu a fost de lungă durată. Aceasta, deoarece în această mănăstire chinovială se acorda mai multă importanță poruncii, uniformității și puterii monarhice a starețului, iar atașarea lui de părintele său spiritual va provoca în curând, o nemulțumire printre călugări. În această situație, starețul l-a chemat de mai multe ori la el pe tânărul Simeon cerându-i să se conformeze mai mult rânduielilor chinoviale, și să părăsească pe părintele său spiritual Simeon Evlaviosul³⁴, căruia îi datora atât de mult în această nouă viață, pe care acesta i-a descoperit-o.

Acest atașament entuziast, pe care l-a avut față de persoana părintelui său spiritual va duce, în cele din urmă, la înlăturarea Sfântului Simeon Noul Teolog din mănăstirea Studion, după numai câteva luni de la intrare. Simeon Evlaviosul și-a manifestat aceeași grijă și iubire față de fiul său spiritual, recomandându-l egumenului Antonie de la mănăstirea Sfântul Mamas (situată nu departe de Studion, lângă poarta Xylokerkos a cetății)³⁵. Sfântul Simeon Noul Teolog a intrat în această mănăstire ca începător, rămânând mai departe sub călăuzirea spirituală a lui Simeon Evlaviosul, care nu părăsise mănăstirea Studion³⁶. Datorită faptului că bătrânul său părinte

³³ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., p. 13.

³⁴ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, *În lumina lui Hristos*, traducere de Pr. conf. dr. Vasile Leb și Ierom. Gheorghe Iordan, Ed. IBMBOR, București, 1997, p. 15.

³⁵ Diac. IOAN I. ICĂ jr. *Sfântul Simeon Noul Teolog și provocarea mistică în teologia bizantină și contemporană*, în: *Sfântul Simeon Noul Teolog. Discursuri teologice și etice, Scrieri I*, Studiu introductiv și traducere. Diac. Ioan I. Ică jr. și un studiu de ieromonah Alexander Golizin, Ed. Deisis Sibiu, 1998, p. 14.

³⁶ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit, p. 15.

spiritual îl cerceta mai de aproape pe ucenic și văzându-l aprins tot mai mult de dragostea dumnezeiască, l-a făcut monah.

De atunci Sfântul Simeon Noul Teolog a ajuns mai desăvârșit în fapte bune și dându-se cu totul la liniște, se îndeletnicea cu citirea Sfintelor Scripturi a operelor Sfinților Părinți, dar mai ales cu rugăciunea. El se împărtășea în fiecare zi cu dumnezeieștile taine, apoi toată săptămâna mânca numai verdețuri și semințe, iar la praznice și în zilele de Duminică mânca împreună cu ceilalți frați. De asemenea, Sfântul Simeon Noul Teolog va practica un ascetism riguros, el dormea foarte puțin, jos pe o rogojină și pe o piele de oaie. La duminici, și la praznice, priveghea de seara până dimineața și nici atunci nu dormea, așa după cum făcea și marele Arsenie. Apoi, după ce răsărea soarele se ducea iarăși la rugăciune.

El nu vorbea niciodată în deșert, fiind în toate cu luare aminte la sine și stătea toată ziua închis în chilia lui. Când ieșea din chilie părea ca și cum ar fi fost spălat cu lacrimi, ca și para focului din pricina rugăciunii intense, pe care o practica. Sfântul Simeon Noul Teolog citea din Viețile Sfinților, iar după ce termina de citit se îndeletnicea cu scrisul. De câte ori bătea toaca el se ducea la biserică și asculta cu luare aminte Sfânta slujbă, iar când se săvârșea dumnezeiasca Liturghie, după citirea Sfintei Evanghelii, intra într-un paradis al bisericii și închizând ușa, asculta pe preot cu lacrimi.

La sfârșitul Sfintei Liturghii mergea la împărtășanie, iar după aceea se ducea la chilia sa, unde lua obișnuita lui mâncare. În toată această perioadă Sfântul Simeon Noul Teolog a continuat să practice un ascetism riguros, priveghind până la miezul nopții și dormea puțin, după care se scula și se ruga împreună cu ceilalți frați. Sfântul și Marele Post îl petrecea toată săptămâna nemâncat, iar sâmbăta și duminica mânca la trapeză ceea ce mâncau și ceilalți. Nu dormea niciodată culcat, ci plecând capul pe mâna sa, gusta cam un ceas de somn, astfel erau nevoințele Sfântului Simeon. După doi ani, el a ajuns la desăvârșire și s-a împuternicit de darul Sfântului Spirit/Duh rostind cuvinte frumoase în mijlocul Bisericii lui Hristos. Când părintele său spiritual l-a văzut că a ajuns bărbat desăvârșit, a socotit cu înțelepciune să-l hirotonească preot și să-l pună ca pe o făclie în sfeșnicul Bisericii ca să-i lumineze pe toți³⁷, dar mai ales să urmeze viața sa plină de sfințenie³⁸.

³⁷ *VIEȚILE SFINȚILOR pe luna octombrie*, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1992, pp. 333-334.

³⁸ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 428-431.

Toate virtuțile de care s-a învrednicit Sfântul Simeon Noul Teolog sunt amintite în stihurile de la Vecernia din ziua prăznuirii sale: „*Bucură-te cărturarule sfânt al înaltei teologii a Duhului, vistieria vederilor tainice ale lui Dumnezeu, limba preadulce a Bisericii; cunoscătorule al tainei, negrăirea răpirii, lungimea, lățimea, adâncul și înălțimea conștiinței, model cu anevoie de imitat al sfințeniei, statuie a harului, icoană neînsuflețită a lui Hristos, strălucire a Luminii dintâi, coborâtoare din părinți trupești, pe Hristos roagă-L să dea sufletelor noastre mare milă. Bucură-te frumusețea asceților, lauda preaslăvită a preoției, casa harurilor dumnezeiești, comoara virtuților, sălașul celor două iubiri [de Dumnezeu și de oameni]; cortul blândeții, atelierul rugăciunii, altarul vederii și al făpturii [al contemplației și al acțiunii], locașul desfătat al smereniei, sfeșnicule al deosebirii, astrule al străvederii, și mare în vederea înainte, soare care luminezi marginile lumii, pe Hristos roagă-L să dea sufletelor noastre mare milă*”³⁹.

La vârsta de treizeci și unu de ani, după o perioadă de trei ani, timp în care Sfântul Simeon Noul Teolog a dus o astfel de viață, la moartea egumenului Antonie, el a fost ales de către călugării de la Sfântul Mamas stareț/egumen. Patriarhul Nicolae II Hrisoverghi (979-991) a aprobat această dorință a călugărilor în anul 980⁴⁰. Din acest moment, Sfântul Simeon a început să conducă mănăstirea, și pe viețuitorii ei, timp de douăzeci și cinci de ani.

Mănăstirea Sfântul Mamas a fost întemeiată în timpul împăratului Mauriciu (582-602), de către consulul Studios în anul 460. Ea a fost situată, potrivit mărturisirii lui Nichita Stethatul/Pieptosul, în partea apuseană a Constantinopolului, nu departe de poarta Xylokerkos, azi Belgrad Kapu. În vremea Sfântului Simeon, mănăstirea se găsea într-o stare foarte avansată de degradare. Astfel cea mai mare parte a clădirilor era în ruină și, după cum ne spune Nichita Stethatul/Pieptosul: „*nu mai erau un refugiu sau un sălaș de călugări, ci locul de întâlnire al oamenilor lumești*”⁴¹. De la început Sfântul Simeon a trecut imediat la reconstrucția clădirilor căzute în paragină. Este interesant de văzut cu ce succes a reușit acest om de viață launtrică să întreprindă aceste lucrări de reconstrucție materială și de organizare⁴².

³⁹ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., pp. 25-26.

⁴⁰ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit., p. 15.

⁴¹ *Viața*, 34, 2-4, *Un grand mystique byzantine. Vie de Symeon le Nouveau Théologien (949-1022)* par Nicetas Shethatos. Texte grec inédit, édité par I. Hausherr, *Orientalia Christiana*, XII, nr. 45, Roma, 1928, (presc. *Vie/Viața*), pp. 1-228, text și traducere franceză.

⁴² *Viața*, 34, 12-22.

Restaurarea spirituală a vieții mănăstirești, dar și mijloacele folosite de Sfântul Simeon Noul Teolog pentru a atinge această viață ne interesează cel mai mult. El a reușit ca prin celebrele Cateheze, pe care le-a adresat monahilor săi, să transforme mănăstirea într-un mare centru spiritual, care atrăgea creștini de pretutindeni, dar în același timp să insuflă o nouă viață monahismului bizantin, prin crearea unei puternice mișcări de reînviore spirituală de o deosebită importanță pentru Biserica⁴³.

Personalitatea Sfântului Simeon a reușit să atragă, de asemenea la sine ucenici cu virtuți și cu abilități excepționale. Astfel pe unul dintre ei, Arsenie, îl va lăsa ulterior la conducerea comunității după retragerea sa. De asemenea, pe Nichita Stethatul/Pieptosul l-a însărcinat, și în acest sens nu s-a înșelat, ca el să editeze scrierile sale⁴⁴.

Viața plină de sfințenie a Sfântului Simeon Noul Teolog a cunoscut o mare răspândire și în afara mediului monahal. De aceea, veneau la el să-l vadă, dar mai ales pentru sfat și oameni care erau din afara cinului monahal. Așadar, el a reușit să fie iubit și apreciat de mulți laici. Un episcop latin, pe nume Ierotei, în căutarea pocăinței pentru un omor involuntar, a fost îndrumat către Sfântului Simeon chiar de patriarh. El și-a găsit pacea sub călăuzirea sfântului, dorind ca mai departe să rămână în comunitatea sa. Este clar că, Sfântul Simeon a avut o reputație considerabilă câștigându-și adepți importanți, care l-au ajutat în dificultățile sale ulterioare⁴⁵.

De asemenea, Sfântul Simeon Noul Teolog a reușit ca prin modul său de viață să devină din ce în ce mai cunoscut în rândurile populației din Constantinopol. Astfel, numeroase persoane importante îl cercetau, cerându-i să le fie îndrumător spiritual⁴⁶, dorind să se împărtășească cât mai mult din sfințenia vieții sale. Evident că după cum era de așteptat, toate aceste succese au avut și reversul lor, după cum se va vedea curând. Printre cei care au venit la el, atrași de predicile sale pline de foc, dar și de sfințenia lui, s-au găsit și unii, care din păcate, mai târziu au arătat după aceea semne de nestatornicie, vrând să părăsească mănăstirea.

⁴³ CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, op. cit., pp. 326-335.

⁴⁴ *Viața* 45-51.

⁴⁵ Ieromonah ALEXANDER GOLITZIN, *Simeon Noul Teolog: Viața, Epoca, Gândirea în: Sfântul Simeon Noul Teolog. Discursuri teologice și etice*, scrieri I, traducere de diac. Ioan I. Ică jr. Sibiu, 1998, p. 428.

⁴⁶ *Viața* 54, 5; 55, 1-2†

Nu putem spune că ruptura și neînțelegerile dintre Sfântul Simeon Noul Teolog și călugării săi au fost cauzate de faptul că, ei ar fi fost mai mult influențați de spiritul lumesc și de încălcarea regulilor vieții monahale. Ceea ce a dus la agravarea conflictului a fost modul diferit în care unii înțelegeau viața spirituală. Insistența Sfântului Simeon de a dori ca toți să-i urmeze pe Părinții din vechime, pe calea lor ascetică și mistică, le părea multora ca o exigență prea radicală, dar și prea grea pentru ei. Pentru Sfântul Simeon, dimpotrivă, ea reprezenta o condiție indispensabilă vieții creștine, considerând că cea mai primejdioasă dintre erezii era aceea de a gândi că Biserica lui Dumnezeu nu are, în vremea prezentă, aceeași plinătate de daruri ca în timpurile vechi. Ca urmare, aceste daruri erau asigurate celor care, astăzi ca și ieri, le caută cu smerenie și spirit de jertfă. De aceea, era inevitabilă în această privință, nașterea unui conflict ascuțit între Sfântul Simeon și o parte a călugărilor săi⁴⁷.

Finalitatea acestei stări conflictuale o cunoaștem din *Viața* scrisă de Nichita Stethatul/Pieptosul, ucenicul său, la treizeci de ani de la mutarea sa la cele veșnice în anul 1052⁴⁸. Astfel, după o perioadă de cincisprezece ani în care Sfântul Simeon a condus mănăstirea, deci în anul 995/996, aproximativ treizeci de monahi, în majoritate frați, s-au revoltat împotriva egumenului noaptea la o utrenie⁴⁹. Însă complotul a eșuat, datorită calmului Sfântului Simeon, care rămase „*nemișcat*” la locul său, „*surâzător și senin*”, „*cu privirea fixată asupra atacatorilor săi*”⁵⁰. Aceștia au fost subjugați de farmecul sfintei sale personalități, așa sau cum arată Nichita Stethatul: „*harul care locuia în Simeon îi ținea departe și îi respingea*”⁵¹. Majoritatea călugărilor nu au luat parte la tulburare și răzvrătiții nu au îndrăznit să se atingă de Sfântul Simeon. Astfel, după multă gălăgie ei: „*fugiră din biserică alergând*”, sparseră zăvoarele porții mănăstirii și s-au îndreptat spre oraș la patriarhie, unde au depus o plângere împotriva starețului lor și au cerut intervenția patriarhului Sisinie al II-lea (995-998).

⁴⁷ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit., p. 34.

⁴⁸ Arhid. Prof. Dr. IOAN I. ICĂ JR, *Cuviosul Nichita Stethatos contra celor care acuză sfinții*, în: *Revista Teologică*, nr. 1/2017, pp. 191-192.

⁴⁹ Drd. IOAN I. ICĂ, op. cit., pp. 37-38.

⁵⁰ *Viața* 38, 10-18.

⁵¹ *Viața* 39, 1-5.

Patriarhul a cercetat această situație ivită, dând dreptate Sfântului Simeon Noul Teolog, dar în același timp i-a pedepsit pe călugării răzvrățiți. Pedepsa pe care au primit-o călugării a fost repede anulată, datorită mijlocirii Sfântului Simeon. El a făcut tot ceea ce depindea de el, pentru a-i face pe răzvrățiți să revină și să înceapă o nouă viață. După ce aceste evenimente au luat sfârșit, Sfântul Simeon a condus mai departe timp de încă zece ani pe monahii de la Sfântul Mamas. Astfel, în anul 1005 după ce o condus această mănăstire timp de douăzeci și cinci de ani, el s-a retras.

Prin rezultatele pe care le-a obținut Sfântul Simeon Noul Teolog ca stareț, călăuzitor spiritual și înnoitor al vieții monahale, el a reușit să transforme mica mănăstire a Sfântului Mamas, care la venirea sa era în decădere și pe jumătate în ruină, într-un important centru spiritual unde înflorea sfințenia, atrăgând creștini din toate părțile⁵². Așadar, Sfântul Simeon a insuflat o viață nouă monahismului bizantin și a dezvoltat o mișcare spirituală de o mare importanță pentru Biserică, așa după cum după cum spune Luminânda de la Utrenia din ziua prăznuirii sale: *„Pe Simeon Teologul să-l laudăm toți, pe cel este faima monahilor și slava preoților, lauda teologilor și veselia credincioșilor, trâmbița harului, și luminătorul purtător de viață al Bisericii lui Hristos. Soarele simțit răsărind în zori luminează toată lumea, dar ajungând la apus își ascunde razele sale; tu însă cuvioase părinte, te-ai arătat soare neajuns, și noaptea și ziua luminând prin sfintele tale cuvinte toată lumea; de aceea te-ai făcut un soare mult mai bun decât soarele sfințit”*⁵³.

Din păcate, învățătura sa spirituală nu a fost acceptată de toată lumea și a provocat unele împotriviri⁵⁴, care din nefericire au venit atât din partea călugărilor, dar și din partea înaltei ierarhii a Bisericii. Cu toate mărturiile optimiste ale lui Nichita Stethatul asupra situației spirituale din mănăstirea Sfântul Mamas, dar și a prețuirii generale, de care se bucura în această perioadă Sfântul Simeon Noul Teolog, evenimentele care au survenit au arătat că personalitatea și învățătura sa spirituală continua să întâmpine o importantă rezistentă în mediile bisericești din Constantinopol⁵⁵.

⁵² CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 431-435.

⁵³ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., pp. 43-44.

⁵⁴ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit., pp. 37-38.

⁵⁵ Ibidem, pp. 39-40.

În acest moment, contestațiile veneau din partea unui membru al înaltei ierarhii a Bisericii, în persoana sincelului (σύγκελλος)⁵⁶ patriarhal (consilier intim), Ștefan al Alexinei, fost arhiepiscop al Nicomidiei. El a reușit să ajungă în mare favoare la autoritățile imperiale și bisericești ale vremii, datorită cunoștințelor sale vaste, dar mai ales pentru calitățile sale de retor și diplomat.

Cu toate că era arhiepiscop demisionar prin funcția sa de sincel, Ștefan deținea o importantă poziție în cadrul ierarhiei superioare, el reușind să aibă o puternică influență atât asupra patriarhului, dar și asupra sinodului. Potrivit canoanelor el a fost obligat, ca episcop demisionar să renunțe la toate titlurile eclesiastice și civile. Așadar: „După demisia sa, Ștefan a putut exercita încă o funcție importantă, ca cea de didascăl, fiind în același caz ca și Leon Filosoful/Matematicianul (790-869) care, după ce a ocupat scaunul episcopal de Tesalonic și-a reluat la Constantinopol catedra de la Universitate, sau Alexandru al Niceii, care în prima jumătate al secolului X cumula titlul de mitropolit cu un profesorat. Ștefan era, astfel, la capătul liniei lui Arethas al Cezareii (902-949), Alexandru al Niceii și Vasile cel Mic (945-996) al Cezareii, care au trăit în secolul X”⁵⁷.

În câteva manuscrise (ca de exemplu: Paris, gr. 1162) au rămas mici fragmente legate de activitatea sa profesorală; este vorba de câteva „didaskaleiai”, rezumate doctrinare scolastice aride și seci referitoare la: structura tripartită a sufletului, Treime, diferența virtuților, natura lucrurilor, disprețul lui Dumnezeu și Împărăției Lui, Întrupare, adevărurile de credință și poruncile Mântuitorului Isus Hristos. Din conținutul acestora, Ștefan: „apare ca un epitomar, de profesie, drept unul din acele spirite clare, abile în a reduce problemele la scheme facile, ușor de sesizat. Oamenii de acest fel aduceau servicii prețioase celor care nu aveau timp, voință sau mijloace de a aprofunda chestiunile, ei înșiși. Acesta este unul dintre motivele pentru care patru patriarhi la rând: Antonie III Studitul (974-979), Nicolae II Hrisoverghi (979-991), Sisinie II (996-998) și Serghie II (1001-1019), l-au menținut pe lângă ei pe fostul mitropolit al Nicomidiei, probabil ca și consilier teologic, fără a mai pomeni de serviciile făcute Basileului”⁵⁸.

⁵⁶ Sincelul a fost un cleric care avea un rang înalt. El era asociat patriarhului de Constantinopol, căruia de cele mai multe ori îi succeda fiind numit de împărat. Cf. G. W. F. Lampe, *Patristic Greek Lexicon*, Oxford University Press, 1961, p. 1270.

⁵⁷ J. DARROUZÉS, *Introducere la ediția: Traité théologiques et éthique*, op. cit., p. 11.

⁵⁸ I. HAUSHERR, op. cit., pp. 54-55.

Pe lângă acestea, Ștefan era o personalitate politică și chiar diplomatică, după cum se vede din faptul că împăratul Vasile al II-lea Macedoneanul/Bulgaroctonul (976-1025) l-a trimis în anul 976, în calitate de reprezentant al său pentru a-l convinge pe generalul răzvrătit Bardas Scleros să renunțe la răzvrătirea sa. După relatarea cronicarului Chedrenos, el a fost ales ca fiind „*destoinic să liniștească, să îndulcească prin farmecul cuvântului său firile cele mai neînduplecate*”. Cu toate acestea, el nu a reușit în misiunea sa. Legat de cunoștințele sale teologice, reiese clar că ele erau foarte diferite de cele ale Sfântului Simeon Noul Teolog, iar aceasta cu siguranță a fost principalul motiv al conflictului. Așadar, s-a iscat un conflict între o teologie de carte scolastică, ruptă din viața spirituală, dar cu toate acestea, formal ortodoxă și conservatoare, și cea care se prezintă ca o expresie a Spiritului/Duhului Sfânt, care învederează necuprinderea și taina lui Dumnezeu, ca și descoperirea Sa în experiența mistică a sfinților⁵⁹.

Teologia Sfântului Simeon Noul Teolog nega dreptul de a vorbi despre Dumnezeu și recunoștea întru totul autoritatea Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți persoanelor care nu au în ele pe Spiritul/Duhul Sfânt, dar pentru el aceasta este o autoritate lăuntrică, înțeleasă numai la lumina Spiritului/Duhului. Cele trei *Cuvântări teologice* pe care Sfântul Simeon, le-a scris în această perioadă a controverselor cu singelul Ștefan, reflectă clar atmosfera spirituală a acestui conflict mai mult spiritual decât dogmatic și neieșind din cadrele orthodoxiei.

Renumele pe care Sfântul Simeon și l-a câștigat era inevitabil să nu trezească invidia lui Ștefan, și din pizmă (phtónos) să nu suporte numele de „*teolog*” atribuit Sfântului Simeon, care era un simplu egumen al unei obscure mănăstiri din capitală. Ștefan nu putea admite să fie un nume mai renumit decât al său și din păcate, el nutrea aceste sentimente în pofida științei sale și a poziției ierarhice, pe care o deținea. Din întâmplare cei doi s-au întâlnit în jurul anului 1003 într-un apartament al palatului patriarhal. Acum, singelul Ștefan a considerat că este o bună ocazie și nu a ezitat să profite de ea, dar și de publicitatea anturajului pentru a-i pune o întrebare teologică scolastică, echivocă și insidioasă: „*Spune-mi, cum desparți pe Fiul de Tatăl, printr-o deosebire de rațiune (ἐπινοία) sau printr-o*

⁵⁹ CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, op. cit., pp. 335-340.

distincție reală (πράγματι) ?”, sperând astfel să-l atragă într-o cursă subtilă și să-l compromită demonstrându-i ignoranța⁶⁰.

Ca răspuns la întrebarea lui Ștefan, Sfântul Simeon i-a scris o lungă epistolă în 500 de versuri (Imnul 21)⁶¹: „Dumnezeule, care prin fire dăinuiești mai înainte de toți vecii, cu Dumnezeul care împărtășește veșnicia Ta, Fiul Tău, Cuvântul, care S-a născut din Tine (In. 1, 13). Chiar dacă este despărțit cel puțin nu este prin fire, ci prin Ipostasul său, altfel spus, prin Persoana Sa, căci (a spune) „printr-o distincție reală” este propriu necredincioșilor și ateilor, iar „de rațiune”, este propriu celui care sunt pe de-a-ntregul cufundați în întuneric. Căci Mintea (Νοῦς) are Cuvântul pe care-L naște neîncetat cu adevărat și într-un anume fel despărțit. Și dacă El este născut cu adevărat El iese și se desparte în Cuvântul care ființează (ἐνυποστάτω Λόγῳ), dar el rămâne și înlăuntrul Celui care L-a născut, ceea ce se poate numi și „Sânul Părintelui” (In. 1, 18), și El se extinde, în lumea întreagă și umple totul (Ef. 4, 10), despărțit de Tatăl în întregime și rămânând în întregime cu Tatăl. Căci prin energiile Sale (ταῖς ἐνεργείαις), El se comunică și prin iluminarea Sa spunem că El vine”⁶².

Denunțând caracterul specios al distincției scolastice în cauză, care aplicată consecvent reducea misterul treimic la extremele raționaliste ale sabelianismului modalist sau triteismului subordonaționist și oferind în paralel o expunere perfect ortodoxă asupra dogmei Sfintei Treimi (acceptând pe rând unitatea ființei, distincțiile personale și energiile manifestatorii), Sfântul Simeon Noul Teolog consacră cea mai mare parte a imnului său polemicii contra celor care îndrăznesc să facă teologie fără experiența în Sfântul Spiritul/Duh a realităților teologhisite, bazându-se numai pe știința elenică profană. El încheie cu un patetic apel către sincel să-și abandoneze falsa sa teologie speculativă și să se consacre experienței spirituale concrete și existențiale, singura adecvată misterului treimic⁶³: „Vei îndrăzni deci să spui că acestea, care sunt de negrăit pentru toți îngerii, arhanghelii și toată făptura, s-au făcut în mod mental sau real? Fiindcă ele se înțeleg cu adevărat, dar nu se pot exprima deloc nici nu pot fi cuprinse cu mintea în chip desăvârșit. Deci cum e Dumnezeu și

⁶⁰ Drd. IOAN I. ICĂ, op. cit., p. 39.

⁶¹ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 435-439.

⁶² SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, epistole și capitole. Scrieri III*, Introducere și traducere: diac. Ioan I. Ică jr. Ed. Deisis Sibiu, 2001, pp. 128-129.

⁶³ Drd. IOAN I. ICĂ, op. cit., p. 39.

om, și iarăși om Dumnezeu, cum e și Fiu al Tatălui întreg neseplat de El și S-a făcut și [fiu] al Fecioarei, cum a ieșit în lume și a rămas de necuprins pentru toți, cum s-a spus? În mod mental sau real? Spune! Negreșit vei tăcea. Căci chiar de vei voi să spui, mintea nu-ți va da cuvânt și limba ta mult grăitoare va rămâne nelucrătoare. Dar, dacă vei voi să spui că firea dumnezeiască e o realitate, spune și ce fel de realitate, căci eu nu știu. Slavă Ție, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, Dumnezeu necircumscrișă, invizibilă prin fire, Ție ne închinăm în Spiritul/Duhul Sfânt toți cei care avem Spiritul/Duhul Sfânt ca unii care L-am primit de la Tine și care văzând slava Lui nu iscodim curioși, ci în El vede nenăscut pe Tatăl, născut pe Cuvântul Care iese din Tine; deci ne închinăm unei Treimi netăiate și ne contopim într-o Unică Dumnezeu, stăpânire și putere. Amin”⁶⁴.

Evident că răspunsul Sfântului Simeon Noul Teolog a dispăcut în mod profund, dar în același timp l-a iritat pe singurul Ștefan, cu atât mai mult cu cât Sfântul Simeon vorbește aici despre probleme, la care singurul nu îi ceruse să-i răspundă și își permite să-i dea o lecție de spiritualitate. În tot cazul, Sfântul Simeon Noul Teolog este cel care a lărgit conflictul și, mai presus de problemele personale, face să apară adevărata natură a acestuia: o ciocnire între două tipuri de teologie și două concepții despre viața spirituală. Din acest moment a început un război îndelungat între mitropolitul Ștefan și Sfântul Simeon. El a durat aproape șase ani și s-a terminat la 3 ianuarie 1009, când Sfântul Simeon Noul Teolog a fost exilat din mănăstirea sa. Putem deduce din aceste date, că divergențele dintre singel și el au început cu doi ani înainte de retragerea acestuia din stăreție, și ele au contribuit, probabil, la hotărârea sa.

Neputând să-l atace pe Sfântul Simeon nici la nivel dogmatic, nici la nivel moral, singurul Ștefan alege, ca pretext al intervențiilor sale dușmănoase, faptul că Sfântul Simeon prăznuia din propria sa inițiativă, în mănăstire, cu mare solemnitate, pomenirea părintelui său sufleteș, Simeon Evlaviosul (917-986/987), care încă în mod oficial nu era recunoscut ca sfânt de Biserică. Acest fapt în sine, nu era atât de surprinzător pe cât s-ar părea, căci „canonizarea” oficială a Sfinților era puțin cunoscută, și în orice caz ea nu era obligatorie în acea epocă. Recunoașterea era, în general, simpla urmare a unui cult popular existent⁶⁵.

⁶⁴ SFÂNTUL SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, epistole și capitole. Scrieri III*, op. cit., pp. 137-138.

⁶⁵ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit., p. 45.

Patriarhul Serghie al II-lea, auzind vorbindu-se despre aceste prăzmuiri: „*chemă pe Sfântul (Simeon) și ceru explicații în această privință*”⁶⁶, dar după informațiile date de Sfântul Simeon Noul Teolog asupra vieții și scrierilor părintelui său sufletesc el aprobă comemorarea sa în mănăstire. „*Cu mari laude patriarhul slobozi pe Simeon, recomandându-i să-l prevină la data sărbătoririi părintelui, pentru ca să poată și el trimite lumânări și miruri (μύρα) și să cinstească și el pe sfânt. Lucrurile se petrecură astfel timp de șaisprezece ani*”⁶⁷. De acum, Ștefan a început să atace persoana lui Simeon Evlaviosul punând la îndoială sfințenia sa, calomniindu-l ca fiind un om păcătos.

În această campanie denigratoare la adresa lui Simeon Evlaviosul, Ștefan a găsit simpatizanți atât la curtea patriarhală, și chiar printre unii călugări de la Sfântul Mamas, dovadă că el nu era un izolat în ierarhie și că dezbinările persistau în mănăstirea Sfântului Simeon. Așadar, din păcate Sfântul Simeon Noul Teolog a avut adversari și denigratori, atât în rândul călugărilor, dar și între membrii înaltei ierarhii, care au fost deranjați atât în comoditatea existenței lor, dar și în modul formal prin care își exercitau funcțiile lor oficiale în cadrul Bisericii. Ei au fost deranjați de maximalismul mistic, radicalismul evanghelic și ascetic pe care îl promova și practica tânărul egumen/stareț, de numai treizeci și unu de ani al mănăstirii Sfântul Mamas din capitala imperială⁶⁸. În urma acestor intrigi, sentința, pe care a pronunțat-o sinodul/conciliul patriarhal, a fost aplicată repede, iar Sfântul Simeon a luat drumul exilului⁶⁹.

Astfel, la 3 ianuarie 1009, Sfântul Simeon Noul Teolog este trimis în exil la Palukiton, pe coasta Asiei. Aici el s-a instalat într-un paraclis păraginit, închinat Sfintei Marina⁷⁰. Acesta era situat pe țărmul asiatic al Bosforului, lângă Chrysopolis (Scutari)⁷¹. Cu toate evenimentele neplăcute Sfântul Simeon Noul Teolog nu s-a lăsat descurajat, deoarece el a primit în dar de la fostul său fiu sufletesc Hristofor

⁶⁶ Viața 73, 1-2.

⁶⁷ Viața 73, 9-12.

⁶⁸ diac. IOAN I. ICĂ jr. *Lumina liturgică a teologului luminii lui Hristos*, în: Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, *Slujba, Acatistul și Lauda Sfântului Simeon Noul Teolog*, op. cit., p. 6.

⁶⁹ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit, pp. 48-49.

⁷⁰ J. GOUILLARD, *Symeon le Jeune, Le Théologien ou Le Nouveau Théologien*, în *Dictionnaire de Théologie Catholique*, Paris, 1941, col. 2943.

⁷¹ REMUS RUS, *Dicționar enciclopedic de literatură creștină din primul mileniu*, Ed. Lidia, București, 2003, p. 778.

Faguras, paraclisul Sfintei Marina care aparținea acestuia. Paraclisul era o mică mănăstire, iar aici Sfântul Simeon a rămas împreună cu unul dintre ucenicii săi care l-a urmat în exil⁷².

Pe de altă parte, numeroși ucenici și admiratori ai Sfântului Simeon din capitală au fost înduișoși de prigoana împotriva lui. Ei au trimis un memoriu patriarhului, prin senatorul Genesios, care era fiu sufletesc al Sfântului Simeon Noul Teolog. Memoriul a fost citit într-o ședință a sinodului/conciliului, iar patriarhul, care se dovedise pe tot parcursul disputei slab și nestatornic, sau care mai curând, urmărea înainte de toate, pacea Bisericii, a acceptat să revizuiască procesul Sfântului Simeon. El trebuia să ia în considerare și opinia publică, mai ales că susținătorii Sfântului Simeon Noul Teolog ocupau poziții importante în cadrul Imperiului Bizantin. În urma acestui memoriu, Sfântul Simeon a fost chemat din exil, iar la Constantinopol s-a întâlnit cu grupul admiratorilor săi, care l-au însoțit la patriarh. Acesta l-a primit cu cinste și, tot făcând aluzie la intenția sa de a-l ridica la episcopat, l-a sfătuit la mai multă moderație. Cu toată insistența patriarhului, Sfântul Simeon Noul Teolog a refuzat în mod categoric să cedeze, arătând că nu el a fost cel care a început această ceartă cu singelul. Conflictul său cu singelul Ștefan s-a încheiat prin anul 1010/1011, în urma acestui compromis, care de altfel a fost destul de avantajos pentru Sfântul Simeon⁷³.

Așadar, Sfântul Simeon Noul Teolog fiind reabilitat, a refuzat arhiepiscopatul oferit de patriarh drept compensație a exilului și a nedreptăților suferite. În schimbul unui compromis și a unei atitudini mai moderate în cazul cultului părintelui sufletesc, el se va întoarce, din proprie voință, în singurătatea de la Sfânta Marina, departe de agitația Capitalei. În această perioadă el a terminat reconstrucția mănăstirii, adunând în jurul lui o nouă comunitate monahală. De asemenea, Sfântul Simeon a continuat să celebreze cu solemnitate memoria părintelui său sufletesc, a cărui sfințenie constituia pentru el dovada și garanția autenticității și încadrării în tradiție a experienței sale⁷⁴.

Adunând la Sfânta Marina „*mica sa turmă*” el a cumpărat, cu ajutorul prietenilor săi, metocul mănăstirii Eugenios și a continuat să prăznuiască cu

⁷² CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, op. cit., pp. 340-344.

⁷³ Arhiepiscopul BASILE KRIVOCHEINE, op. cit., pp. 49-52.

⁷⁴ Drd. IOAN I. ICĂ, op. cit., p. 40.

solemnitate pomenirea părintelui său sufletesc: „*Aproape întreg clerul Marii Biserici a lui Dumnezeu (Sfânta Sofia din Constantinopol), cu mulți călugări și mireni*”⁷⁵, veneau pentru a lua parte la aceste sărbători⁷⁶.

În această perioadă el redactează la Sfânta Marina majoritatea celor 58 de „*Imne ale iubirii/dragostei dumnezeiești*” și finalizează cele 225 de „*Capete teologice și practice*”, cu valoarea unui adevărat testament spiritual, la a căror redactare a început încă de când era egumen la Sfântul Mamas⁷⁷. Renumele său de harismatic, de om înzestrat cu daruri prorocști, și care săvârșea minuni, se răspândea din ce în ce mai mult și atrăgea spre el numeroase persoane⁷⁸. Cu toate că ajunsese la o vârstă înaintată, Sfântul Simeon a mers să-și revadă locul natal și casa părintească⁷⁹. Tot Nichifor, ucenicul lui i-a povestit lui Nichita Stethatul cum l-a văzut pe Sfântul Simeon Noul Teolog, când s-a trezit noaptea: „*pe care noi abia puteam să-l întoarcem pe patul său, folosindu-ne de un meșteșug, într-atât îl slăbise neputința ... înălțat în aer în chilia sa ... la o înălțime de vreo patru coți sau mai mult, rugându-se lui Dumnezeu într-o lumină de nedescris*”⁸⁰.

După treisprezece ani de viață în exil⁸¹, prezicându-și apropiatul sfârșit și împărtășindu-se, Sfântul Simeon și-a dat ultima suflare, nu înainte de a da binecuvântarea monahilor să înceapă slujba înmormântării⁸². Sfântul Simeon Noul Teolog a murit la 12 martie 1022⁸³, spunând mai înainte, după cum arată Nichita, ziua morții sale și a mutării moaștelor sale după 30 de ani. „*Pentru ce- spune Simeon celor care-l înconjurau - aceste gemete din pricina plecării mele? La al cincilea indiction mă veți îngropa și la al cincilea indiction mă veți vedea din nou ieșind din mormânt pentru a rămâne cu voi care mă iubiți*”⁸⁴. „*Ziua astfel fixată trebuia să sosească la 12 martie; deci, cuviosul bolnav primi, după cum avea obiceiul în toate zilele, împărtășirea Preacuratelor Taine ale lui Hristos și, după ce spuse*

⁷⁵ Viața 110.

⁷⁶ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 439-443.

⁷⁷ Drd. IOAN I. ICĂ, op. cit., p. 40.

⁷⁸ Viața 113-124.

⁷⁹ Viața 120, 1-2.

⁸⁰ Viața 126, 14-19.

⁸¹ Viața 128, 1.

⁸² Ieromonah ALEXANDER GOLITZIN, op. cit., p. 435.

⁸³ Viața 128, 21.

⁸⁴ Viața 128, 17-20.

<Amin>, porunci ucenicilor săi să cânte cântările de îngropare. Ei cântară, deci, cu lumânările aprinse, cu ochii plini de lacrimi ... Spre mijlocul cântării troparelor, el se adună întreg cu vrednicie, zicând cu dulceață și liniște: <O, Hristoase Împărate, în mâinile tale îmi dau sufletul>. La aceste cuvinte, plin de bucurie, vestitul luptător a lui Hristos, biruitor în atâtea lupte, ieși din trup calm și neînvins, pentru a merge ... spre Domnul său ... Deci dreptul s-a realipit dreptilor, sfântul-sfinților, teologul-teologilor, preotul - mucenic, mărturisitorul, marele dascăl al Bisericii lui Hristos mărturisitorilor și dascălilor și preoților-mucenici, făcându-se părtaș cununilor mărturisirii și minunilor lor”⁸⁵.

Așa ne povestește Nichita Stethatul ultimele clipe ale vieții Sfântului Simeon, care este foarte posibil să fi asistat la moartea acestuia. El avea atunci aproape douăzeci de ani și îl vizita adesea. Sfântul Simeon Noul Teolog a trecut la cele veșnice la vârsta de șaptezeci și trei de ani⁸⁶. Nichita Stethatul este acela care ne relatează și cum a avut loc mutarea moaștelor Sfântului Simeon: „Trecând treizeci de ani de la moartea acestui cinstit părinte, potrivit proorociei sale mutarea sfințitelor sale oseminte este hotărâtă printr-un semn de sus, în chip tainic ... Ca urmare, la sfârșitul celui de al V-lea indiction, în anul 6560 (1052), fără ca nimeni să fi gândit mai înainte, se face mutarea moaștelor pline de tot harul și de bună mireasmă. Ele strălucesc acum pe pământ, adună mulțimile, sfințesc pe prieteni și pe ucenicii săi prin prezența lor”⁸⁷. Astfel, la treizeci de ani de la trecerea sa la veșnicie, moaștele sale au fost aduse de la mănăstirea Sfânta Marina, de pe țărmul asiatic al Bosforului și așezate în Constantinopol⁸⁸.

Canonizat în anul 1053, numele său s-a bucurat de un imens prestigiu, datorită vieții sale plină de sfințenie, care l-a și învrednicit de darul ales al viziunilor mistice, viziuni care îl așază între cei mai mari mistici experimentali ai tuturor timpurilor⁸⁹. El este serbat în 12 martie și 12 octombrie⁹⁰.

⁸⁵ Viața 128, 20; 129, 15.

⁸⁶ CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, op. cit., pp. 344-347.

⁸⁷ Viața 129, 15-25.

⁸⁸ Arhid. Prof. Dr. IOAN I. ICĂ jr., *Cuviosul Nichita Stethatos contra celor care acuză sfinții*, op. cit., p. 192.

⁸⁹ IOAN GH. SAVIN, op. cit., p. 161.

⁹⁰ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 443-445.

Scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog sunt deosebit de importante în domeniul misticii bizantine, deoarece în ele se oglindesc concepția despre viața spirituală a omului, care, prin rugăciune, dar și printr-o adâncă și intensă contemplație, reușește să vadă cu ochii sufletului lumina divină⁹¹. Sedelnele de la Utrenia din ziua prăznirii sale evidențiază foarte bine toate aceste aspecte: „*Pajiștea virtuților și preafrumoasele flori ale Scripturilor Duhului străbătându-le, Simeoane, din ele ai cules părinte, precum o albină înțeleaptă și iubitoare de osteneală, ca pe o ceară făptuirea chibzuită, iar ca și cu un nectar și o miere preadulce, preafericite, te-ai îmbogățit cu contemplația făptuitoare, care dăruie vederea lui Dumnezeu. Cartea scrierilor tale, părinte, leac duhovnicesc este, pom nestricăcios al vieții, ambrozie a nectarului, untdelemn și miere care curge din piatră, roua Hermonului desfătare a raiului, corn al abundenței, cântare a cântărilor, vistierie a comorilor înțelepciunii și cunoștinței. De aceea, strigăm ție: dăruiește-ne nouă în chip înțeleghător teologule, și însușirile acestora, celor ce cinstesc cu dragostea cinstirea ei*”⁹².

Prin scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog, teologia mistică bizantină atinge punctul său cel mai înalt. În aceste scrieri, el a dezvoltat ideile mistice ale înaintașilor săi Evagrie Ponticul, Marcu Ascetul/Eremitul, Diadoh al Foticeii, Sfântul Ioan Scărarul, Dionisie Pseudo-Areopagitul și Sfântul Maxim Mărturisitorul. Pe parcursul veacurilor, scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog vor fi izvorul de inspirație pentru teologia mistică răsăriteană, dar și pentru cea apuseană⁹³. Așadar, prin scrierile sale Sfântul Simeon Noul Teolog este fără îndoială, cel mai mare teolog bizantin⁹⁴. De la el ne-au rămas următoarele opere:

Catehezele cuprind cuvântările pe care Sfântul Simeon Noul Teolog le-a rostit în perioada dintre anii 980-1005 când, de la vârsta de treizeci și unu de ani și până la cincizeci și șase de ani, el a fost egumen/stareț al mănăstirii Sfântul Mamas din Constantinopol. Ele sunt scrise, mai exact în prima perioadă a egumenatului, care s-a încheiat cu revolta monahilor din anii 997/998, la care face aluzie ultima Cateheză (34).

⁹¹ Preot prof. Dr. IOAN RĂMUREANU, Preot prof. Dr. MILAN, ȘESAN, Preot prof. Dr. TEODOR BODOGAE, op. cit., p. 525.

⁹² Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., pp. 28-29.

⁹³ Arhid. Prof. univ. Dr. CONSTANTIN VOICU, Pr. Lect. univ. Dr. LUCIAN-DUMITRU COLDA, op. cit., p. 251.

⁹⁴ REMUS RUS, op. cit., p. 778.

Astfel, Cateheza 1 este discursul inaugural, pe care Sfântul Simeon l-a rostit cu ocazia hirotoniei întru preot și a înălțării sale la treapta de egumen (în vârstă de doar treizeci și unu de ani, și cu doar trei ani de mănăstire). În Cateheza 34, sunt descrise tensiunile dintre egumen și comunitatea sa monahală, de o intensitate, care par să fi precedat revolta acesteia, obligându-l pe Sfântul Simeon să se apere și să-și justifice orientarea sa spirituală.

Un alt indiciu cronologic ne este oferit de Cateheza 21, care a fost rostită înainte de moartea lui Simeon Evlaviosul, părintele sufletesc al Sfântului Simeon Noul Teolog, survenită între anii 986-987, și de Cateheza 4, în care este menționat ca „*fericit*” (trecut la cele veșnice). Cateheza 10 pare să fie un elogiu adus lui Simeon Evlaviosul cu ocazia aniversării mutării sale la Domnul (celebrată cu fast de Sfântul Simeon, înaintea unei canonizări oficiale, fapt care a constituit ulterior unul din capetele de acuzare ale procesului său).

Catehezele 12, 17, 19 și 20, care după cum reiese din text sunt de fapt scrisori, aparținând celei de a doua perioade din viața și activitatea Sfântului Simeon Noul Teolog, pe când se afla la mănăstirea Sfânta Marina. Cateheza 17, reprezintă o scrisoare de bătrânețe și seamănă mai degrabă cu un fel de testament spiritual decât cu o „cateheză” propriu-zisă⁹⁵.

Cele 34 de Cateheze la care se adaugă, cele două atât de interesante și directe în confesiunea și în tonul lor personal „*mulțumiri (eucharistai) către Dumnezeu pentru darurile și binefacerile de care s-a învrednicit*” - constituie documentul cel mai important pentru mișcarea de reformă a vieții monahale și de înnoire spirituală a întregii vieți religioase, inițiate și realizate de către Sfântul Simeon Noul Teolog în Bizanțul sfârșitului de secol X și începutul secolului XI. Ele reflectă totodată, în modul cel mai direct, personalitatea și activitatea lui de trăitor și de îndrumător spiritual. Bogate în multe detalii personale, autobiografice și confesiuni „*privind viața și experiența spirituală, unică în felul ei în literatura creștină bizantină*”⁹⁶, ca un adevărat program, unic și el în felul lui, de înviorare și înnoire a vieții, monahale și creștine în general, în spiritul cel mai autentic al Scripturii și Tradiției spirituale a Sfinților Părinți.

⁹⁵ Diac. IOAN I. ICĂ jr., *Catehezele simeoniene: problematica filologică și istorică*, în: *Sfântul Simeon Noul Teolog Cateheze*, scrieri II, Ed. Deisis Sibiu, 1999, p. 6.

⁹⁶ V. KRIVOCHINE, *Introduction, Catéchèses*, SCH 96, Paris, 1963, p. 15.

Catehezele fac dovada realismului sacramental, care caracterizează concepția spirituală a Sfântului Simeon⁹⁷. Aceste cateheze, așa după cum a fost deja evidențiat, au fost rostite sub formă de predici și îndemnuri adresate călugărilor. Ele au fost rostite în fața unei audiențe vii în timpul slujbei de dimineață. De aici ne putem aștepta la un fel unic de scriere, care cuprinde oarecum limbajul vioi și ardent al Sfântului Simeon Noul Teolog în timp ce dialoghează cu audiența lui vie. Limbajul său este sincer, simplu, dar plin de pasiune și convingere. Personalitatea Sfântului Simeon Noul Teolog izvorăște din fiecare cuvânt, deoarece își împarte smerit propria lui „*inimă*” cu ceilalți călugări ai săi. În nici o altă lucrare a Sfântului Simeon nu-i putem cuprinde personalitatea atât de bine ca și în Cateheze⁹⁸. De asemenea, nici în altă parte, doctrina sa nu este atât de limpede ca în această lucrare⁹⁹.

În cadrul iconografiei bizantine și în spiritualitatea răsăriteană monastică, *Imnele iubirii/dragostei divine* ale Sfântului Simeon Noul Teolog ocupă un loc culminant, deoarece ele sunt mărturia celei mai intime trăiri spirituale a omului cu Dumnezeu prin rugăciune, iubire și contemplație. Izvorâte dintr-un suflet candid aprins de dorul și dragostea lui Dumnezeu, aceste perle ale literaturii creștine post patristice, sunt dovada geniului creator al monahismului răsăritean. *Imnele* sunt „*jurnalul*”¹⁰⁰ spiritual al Sfântului Simeon Noul Teolog, ele constituind „*o legătură între mistica monastică a vechii Biserici și învățătura despre palamism-isihasm a epocii bizantine târzii și a epocii post-bizantine*”¹⁰¹.

Imnele dragostei/iubirii divine, au fost scrise de către Sfântul Simeon Noul Teolog de-a lungul întregii sale activități, pastorale și monahale, ca viețuitor sub îndrumarea lui Simeon Evlaviosul la Mănăstirea Studion, ca egumen la Mănăstirea Sfântul Mamas din Constantinopol, apoi, în timpul exilului său la Hrisopolis, și în cele din urmă la mănăstirea Sfânta Marina, de pe malul Bosforului. Ucenicul său, Cuviosul Nichita Stethatul după anul 1035, a adunat și a editat în manuscris colecția celor cincizeci și opt de *Imne*.

⁹⁷ Pr. Drd. ILIE MOLDOVAN, *Teologia Sfântului Duh*, după *Catehezele Sfântului Simeon Noul Teolog*, în: *Studii Teologice*, nr. 7-8/1967, pp. 4-8.

⁹⁸ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 445-451.

⁹⁹ SYMEON THE NEW THEOLOGICIAN, *The Discourses*, introduction by George Maloney, London, 1980, p. 15.

¹⁰⁰ Arhim. SIMEON, op. cit., p. 152.

¹⁰¹ J. KODER, *Introduction la Hymnes*, vol. I, Sch 156, Paris, 1969, p. 7.

Scriind *Viața Sfântului Simeon Noul Teolog*, Nichita Stethatul amintește și de *Imne*, alături de celelalte scrieri ale sale, fixându-le și titlul: *Ton Teéon imnon oi erotes*. Nichita Stethatul a alcătuit o prefață și scoli explicative la aceste *Imne*. Prefața pe care el a alcătuit-o la *Imnele Sfântului Simeon Noul Teolog* reprezintă un adevărat manifest pentru teologia spirituală împotriva a ceea ce s-ar putea numi teologia intelectuală¹⁰². Ele își încep aria de răspândire, împreună cu celelalte scrieri ale lui Sfântului Simeon Noul Teolog în spațiul răsăritean, îndeosebi monastic, de limbă greacă, slavonă și mai apoi română¹⁰³.

Imnele sunt precedate de o „*rugăciune mistică*” a Sfântului Simeon, de invocare a harului Sfântului Spirit/Duh. Conținutul lor este divers, de la simple piese lirice (Imnele 10 și 57), până la cuprinsul polemic al Imnului 21 împotriva lui Ștefan de Nicomidia, sau apelul sufletesc și părintesc către masele de credincioși din Imnul 58. Majoritatea se prezintă sub formă de dialog între autor și Dumnezeu, sau între autor și oameni. În innografia bizantină era o tradiție, care a fost moștenită de la Sfântul Roman Melodul (490-560). Alte Imne sunt îndemnuri către sine însuși, un solilocviu spiritual, o meditație interioară. Cele peste zece mii șapte sute de versuri ale *Imnelor* sunt redată într-o limbă simplă lină și dulce pe înțelesul tuturor, bogate în referințe biblice și patristice. Metrica versurilor este bazată numai pe accent. Sfântul Simeon Noul Teolog folosește versuri în opt silabe (vers anacreontic), în doisprezece silabe și în cincisprezece silabe (vers palitic)¹⁰⁴.

Titlul fiecărui Imn a fost stabilit mai târziu, probabil de către copiiști, sintetizându-i conținutul. *Imnele Sfântului Simeon Noul Teolog* „*formează o pagină de Filocalie de mare bogăție sufletească*”¹⁰⁵. Fiind „*dialoguri mistice cu Hristos*”¹⁰⁶, *Imnele dragostei divine* revelează faptul că „*Lumina este manifestarea Iubirii, iar Iubirea este lucrarea Sfântului Spirit/Duh*”¹⁰⁷.

¹⁰² IRENÉE HAUSER, *Un grand mystique byzantin ...*, op. cit., p. LXXVIII.

¹⁰³ CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, op. cit., pp. 347-354.

¹⁰⁴ J. KODER, op. cit., pp. 48-82.

¹⁰⁵ Magistrand IOAN I. BRIA, op. cit., p. 483.

¹⁰⁶ J. GOUILLARD, *Symeon le Jeune, Le Théologien ou Le Nouveau Théologien*, în *Dictionnaire de Théologie Catholique*, Paris, 1941, col. 2949.

¹⁰⁷ Pr. Prof. Dr. DUMITRU STĂNILAOE, *Spiritualitatea Ortodoxă*, Ed. IBMBOR, București, 1981, p. 319.

Sfântul Simeon Noul Teolog, psalmistul Luminii și al iubirii divine (cum l-am mai putea numi) nu prezintă în *Imnele* sale o învățătură teologică sistematică sau completă, deoarece ele sunt rodul unei creații și inspirații spontane de a descrie spre folosul creștinilor experiențele trăirii sale mistice. Fără a fi destinate cultului bisericesc așa cum sunt versurile altor imnografi ca ale Sfinților Roman Melodul (490-560), Cosma Melodul († 787) și Ioan Damaschin (675-749). *Imnele* Sfântului Simeon Noul Teolog, sunt rodul atâtor lacrimi și ale atâtor raze, care rămân un permanent mesaj de folos sufletesc¹⁰⁸.

Capte teologice, gnostice și practice, au fost scrise în a doua perioadă a șederii Sfântului Simeon la Sfântul Mamas (1005) și în perioada exilului său (1009). În *Viața* Sfântului Simeon Noul Teolog, scrisă de către ucenicul său Nichita Stethatul, ele sunt semnalate drept „*capitole ascetice*”, dar genul literar este precizat prin adverbul *kephalaiodos*, și conținutul prin aluzia la filosofie practică și la gnoză¹⁰⁹.

În această lucrare, care probabil s-a născut din notele pe care Sfântul Simeon Noul Teolog le-a utilizat în diferite ocazii pentru a instrui călugării sau alte persoane despre viața ascetică și contemplativă, el ne oferă mai multe idei despre diferite subiecte. El utilizează forma tradițională de instruire, folosită de către Părinții răsăriteni, care au scris despre ascetism sau contemplare, numită *secolul* (capete) sau (centurii). Aceasta este o colecție de idei care se grupează în jurul unei teme, cum ar fi rugăciunea sau ascetismul, care se împart în o sută de paragrafe (de aici numele de *secol*) sau capete, și care de obicei sunt scurte.

Aici, în primul și al treilea secol, Sfântul Simeon ne oferă idei despre un număr de subiecte înrudite, legate de viața ascetică. Ținta lui este să-l conducă pe cititor spre culmile contemplării lui Dumnezeu și astfel, să facă din fiecare persoană o ființă umană perfectă, o carte vie. În secolul median a douăzeci și cinci de capitole găsim o mai mare unitate, învârtindu-se în jurul a ceea ce Sfântul Simeon Noul Teolog numește capete gnostice și teologice.

Sfântul Simeon se arată pe sine ca fiind moștenitorul a ceea ce predecesorii săi, precum Evagrie Ponticul (345-399), Sfinții Grigore de Nyssa, (335-394) Grigore

¹⁰⁸ Ierom NACU-DANIIL STOENESCU, *Învățătura despre Sfânta Treime în Imnurile Sfântului Simeon Noul Teolog*, în: Mitropolia Banatului, nr. 5-6/1985, pp. 323-325.

¹⁰⁹ TOMÁŠ ŠPIDLIK, *Symeon le Nouveau Théologien*, în *Dictionnaire de Spiritualité*, op. cit., col. 1389.

din Nazianz (329-390) și Maxim Mărturisorul (580-662) au scris în diferitele lor învățături, despre viața practică a creștinului. Ea se referă la toate practicile sau zonele de activitate în care o persoană trebuie să se implice, pentru a se găsi deschis să primească insuflarea pură a lui Dumnezeu de „*theoria*” sau contemplație. Astfel de activități implică toate încercările de a distruge păcatul din viața omului, iar aceasta este partea negativă a vieții ascetice și are drept țel purificarea de patimi. Aspectul pozitiv se concentrează asupra dezvoltării creștine în special pe: credință, speranță/nădejde și dragoste. Iubirea aproapelui și rugăciunea sunt mijloacele cele mai importante pentru a atinge starea de nepătimire, unde creștinul este capabil de o totală ascultare a Cuvântului lui Dumnezeu.

Sfântul Simeon Noul Teolog se abține de la apelul la propriile lui experiențe mistice, pe care le folosește atât de des în *Catehezele* sale. Fără îndoială că el a intenționat, ca această carte să aibă o audiență mai mare inclusiv în rândul clerului, și de aceea se ferește să vorbească despre propriile lui experiențe, ca model pentru ceea ce poate fi atins de alți creștini. El dă descrieri clasice ale vieții ascetice, împreună cu grade de contemplație, dar trece dincolo de aceste descrieri prin convingerea sa că întotdeauna fiecare creștin trebuie să tindă spre această stare¹¹⁰.

Cuvântări teologice și etice (Discursuri) este cea mai importantă operă a Sfântului Simeon Noul Teolog, din punct de vedere teologic și cea care îi va aduce supranumele caracteristic de „*Noul Teolog*”. Celebrele sale *Cuvântări teologice* (în număr de trei) și *etice* (cincisprezece), au fost scrise între anii 1000-1009, în perioada conflictului său cu sinclul Ștefan. Operă de controversă, adresată unui public mai larg decât *Catehezele*, *Imnele* și *Capetele*, *Cuvântările teologice și etice* constituie un veritabil și pasionant manifest al teologiei autentice a Bisericii: trinitară, eclezială și existențială, împotriva teologiei intelectualiste, scolastice și formaliste, care s-a înfiripat în Bizanț. Din păcate, ea s-a desprins practic de realitatea sacramentală a Bisericii, și astfel a încetat să mai fie mărturie a experienței spirituale concrete a comuniunii personale a credincioșilor din Biserică cu Sfânta Treime.

Dacă cele trei *Discursuri teologice* apără de denaturarea lui scolastică (ca altădată Sfântul Grigore din Nazianz, în *Discursurile sale teologice* al căror model și inspirație se resimt) adevăratul „concept” de Treime, baza, centrul și țelul teologiei Bisericii. *Cuvântările/discursurile etice*, dezvoltă caracterul eclezial-sacramental (1-3) și

¹¹⁰ SYMEON THE NEW THEOLOGICIAN, op. cit., pp. 21-23.

existențial-experimental, ascetic (4, 6, 7, 11 - despre posibilitatea și necesitatea nepătimirii) și contemplativ (5, 10 - despre posibilitatea și necesitatea vederii luminii dumnezeiești) al adevăratei teologhisiri creștine, care trebuie să reflecte experiența religioasă creștină unică și specifică a comuniunii personale a credinciosului cu Sfânta Treime, înscrisă în comuniunea mai largă a Bisericii și a sfinților¹¹¹.

Rugăciunile de mulțumire. Stilul acestor scrieri este al unei rugăciuni personale de mulțumire îndreptată către Dumnezeu, pentru marile Sale binecuvântări date Sfântului Simeon Noul Teolog de-a lungul vieții sale. El îi mulțumește lui Dumnezeu în special pentru experiențele mistice și pentru capacitatea de a le împărtăși celorlalți, pentru darul sfântului său părinte sufletesc, Simeon Evlaviosul, pentru marile viziuni mistice, despre manifestările Spiritului/Duhului în viețile sfinților și chiar pentru procesele și suferințele, pe care le-a întâlnit în viață. El face o ultimă rugăciune de umilință pentru ca Dumnezeu să-l binecuvânteze în continuare și să-i dăruiască perseverență. Sfântul Simeon Noul Teolog ar fi putut scrie aceste rugăciuni de mulțumire în perioade diferite ale vieții sale. Ar fi potrivit să credem că le-a scris spre sfârșitul vieții, ca o rememorare rapidă a modului în care Dumnezeu a lucrat prin el în timpul vieții sale.

A doua rugăciune repetă mulțumirea, pentru părintele său sufletesc, pe care o exprimă în prima, dar pare a fi un punct de încercare în viața lui, la pierderea îndrumătorului său Simeon Evlaviosul¹¹². De aceea a doua rugăciune ar fi putut fi scrisă la scurt timp după moartea părintelui său sufletesc, în jurul anului 986 sau 987¹¹³.

Sfântul Simeon Noul Teolog a mai scris și cinci *Epistole*. Tot lui i se mai atribuie și o *Metodă a rugăciunii Isihaste*, dar se pare că această lucrare ar aparține unui scriitor din secolul al XII-lea sau al XIII-lea¹¹⁴. De asemenea, de la Sfântul Simeon Noul Teolog a rămas și rugăciunea a șaptea din Canonul Sfintei Euharistii¹¹⁵.

¹¹¹ Diac. IOAN I. ICĂ jr., *Sfântul Simeon Noul Teolog și provocarea mistică în teologia bizantină și contemporană*, în *Sf. Simeon Noul Teolog, Discursuri teologice și etice, Scrieri I*, Ed. Deisis Sibiu, 1998, p. 25.

¹¹² CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 451-457.

¹¹³ SYMEON THE NEW THEOLOGICIAN, op. cit., pp. 26-27.

¹¹⁴ Arhid. Prof. univ. Dr. CONSTANTIN VOICU, Pr. Lect. univ. Dr. LUCIAN-DUMITRU COLDA, op. cit., pp. 254-255.

¹¹⁵ Pr. Lector Dr. CĂLIN IOAN DUȘE, *Viața duhovnicească după Sfântul Simeon Noul Teolog și integrarea lui în spiritualitatea răsăriteană*, Editura Logos 94, Oradea 2007, pp. 71-130.

Înscriindu-se pe linia tradițională a patristicii răsăritene, a teologiei vii, trăite a Bisericii, gândirea și scrisul teologic al Sfântului Simeon aduc un plus de vitalitate în simțirea și experiența spirituală, eclesial-sacramentală a misterului vieții divine, a vieții harice, la care lumea are acces, și este chemată prin Hristos în Spiritul/Duhul Sfânt. Rod al experienței spirituale proprii, de o expresie și de o intensitate unică în cadrul spiritual al epocii, dar comparativ și cu cele dinainte și după aceea, viața plină de sfințenie, viața în lumina divină a Sfântului Simeon a făcut ca el să fie numit și Teologul.

El a fost consacrat în istoria Bisericii cu supranumele de Noul Teolog, ca Sfântul Apostol Ioan și Sfântul Grigore din Nazianz. Întreaga învățătură a Sfântului Simeon Noul Teolog se concentrează în jurul vederii Luminii Divine, cu toate că ea rămâne în același timp hristocentrică, accentuând importanța Sfintei Euharistii. El a îmbinat tradiția contemplativă a lui Isac din Ninive/Sirul (640-700) cu tradiția cenobitică a Sfinților Vasile cel Mare (330-379) și Teodor Studitul (759-826)¹¹⁶.

Sfântul Simeon Noul Teolog a depășit și a respins spiritul intelectualist, care și-a făcut apariția în decursul vremurilor, și care desprindea teologia de experiența spirituală, reducând-o la o speculație mintală, direcție care a fost împărtășită și promovată de către o parte a teologiei de dinaintea, dar și din vremea sa. Astfel, Sfântul Simeon Noul Teolog se dedică apărării caracterului integral al vieții creștine, a vieții harice, care include atât inima, dar și mintea în unitatea indestructibilă a persoanei, capabilă și deschisă desăvârșirii fără sfârșit prin Hristos în Spiritul/Duhul Sfânt.

Dincolo de unele acuzații neîntemeiate de mesalianism, care concepea desăvârșirea umană fără conlucrarea harului divin, concepția teologică a Sfântului Simeon Noul Teolog este expresia a unei trăiri emoționale de cea mai autentică factură spirituală. Ea este rodul unei vieți inundate de harul, iubirea și lumina divină, care sunt de altfel centrul gândirii sale, la care el a ajuns prin curățire sufletească, prin lacrimi, exercitarea virtuților, a smereniei, dar și prin rugăciune neîncetată¹¹⁷, așa cum se spune și în Acatistul său: „*Mare în contemplații și cinstite vederi ale lui Dumnezeu te-ai arătat Simeoane Teologule; căci prin rugăciunea minții ai cunoscut taina răpirii în Dumnezeu, fericite, strigând ca un alt Moise:*

¹¹⁶ REMUS RUS, op. cit., p. 778.

¹¹⁷ Pr. Drd. GHEORGHE PETRARU, *Cunoașterea lui Dumnezeu după Sfântul Simeon Noul Teolog*, în: *Ortodoxia*, nr. 3/1988, pp. 111-112.

Aliluia. Nectar viu al nestricăciunii, oferă credincioșilor cartea cuvintelor tale, Teologule, căci prin tine Mângâietorul vorbește și grăiește Bisericii și îi scoală pe toți să-ți strige ție, Simeoane, unele ca acestea:

*Bucură-te, slava Bisericii;
Bucură-te, retorul Tearhieii;
Bucură-te, cel ce cureți întinăciunile sufletelor;
Bucură-te, cel ce luminezi înțelesurile minții.
Bucură-te, flacără care mistuie spinii patimilor;
Bucură-te, minte ce desfășori și privești cele gândite.
Bucură-te, că ai dezlegat nodurile materiei;
Bucură-te, că te-ai umplut cu curgerile de Dumnezeu revărsate.
Bucură-te, că vezi strălucirile lui Dumnezeu;
Bucură-te, că urăști răutățile vrăjmașului.
Bucură-te, mulțimea învățăturilor înțelepte;
Bucură-te, harfa cinstitelor daruri;
Bucură-te, părinte de Dumnezeu înțelepțite.*

Minune străină s-a văzut, Simeoane, întru tine, părinte, uimind și veselind pe toți; căci agonisindu-ți luminarea dumnezeiască, te-ai arătat mai înțelept decât înțelepții și pricepuții, cel ce ai fost mai întâi simplu, și acum cânti lui Dumnezeu cu toată înțelepciunea: Aliluia”¹¹⁸.

Scrisul Sfântului Simeon Noul Teolog, dar mai ales *Imnele* sale dovedesc cu prisosință și atestă „*natura harismatică a experienței creștine și dimensiunile sale trinitare și eclesiologice*”¹¹⁹, experiență care conjugând cunoaștere și iubire, unind inima și mintea ne dezvăluie pe Dumnezeu, Tripersonalitatea divină absolută, care poate fi cunoscut de om, creația Sa, în măsura participării acestuia la misterul divin de existență și viață. Sfântul Simeon Noul Teolog, prin opera sa, se face interpretul acestei posibilități a omului, care deschizându-se prin răspunsul său activ la chemarea divină, îl poate cunoaște pe Dumnezeu atât cât este dat și pe măsura strădaniei sale spirituale¹²⁰.

¹¹⁸ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., pp. 66-67.

¹¹⁹ J. MEYENDORFF, *Catholicity and the Church*, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1983, p. 16.

¹²⁰ Pr. Drd. GHEORGHE PETRARU, op. cit., p. 112.

Viața Sfântului Simeon Noul Teolog se suprapune temporal cu cea a lui Mihail Psellos (1018-1078), care a fost primul umanist bizantin¹²¹, iar în secolul al XI-lea el va deveni simbolul renașterii culturale a Bizanțului. Această renaștere bizantină din timpul dinastiei macedonenilor s-a caracterizat printr-o reînnoire a interesului față de tradiția literară și artistică clasică antică. Cu toate că Sfântul Simeon Noul Teolog și-a făcut studiile secundare la Constantinopol, el nu a mai continuat să urmeze și studiile superioare, unde se aprofundau marii clasici ai literaturii antice. Astfel, cunoștințele sale de literatură clasică și implicarea sa în acest proces de asimilare a acesteia, se pare că a fost destul de limitat¹²².

Așadar, Sfântul Simeon Noul Teolog nu a făcut parte integrantă din ceea ce s-a numit *renașterea macedoneană*, în ceea ce privește formarea sa culturală¹²³, deoarece el și-a ales propriul drum monahal de la vârsta de paisprezece ani, urmând sfaturile ascetice ale părintelui său sufletesc Simeon Evlaviosul și ale Părinților filocalici: Marcu Ascetul/Ermitul, Diadoh al Foticeii și Sfântul Ioan Scărarul¹²⁴.

Concluzii

Din cele prezentate, putem afirma cu certitudine că mai ales în zilele noastre, prin viața și opera sa Sfântul Simeon Noul Teolog este un model pentru toți creștinii: mireni, călugări și teologi, așa după cum foarte frumos se spune într-unul din stihurile de la Vecernia din ziua pomenirii sale: *„Veniți toate mulțimile credincioșilor, adunându-ne la pomenirea Teologului Simeon, să aducem laudă de mulțumire și slavă lui Dumnezeu zicând: Slavă iubirii tale de oameni pentru noi, iubitorule de suflete Doamne, că pe Simeon slujitorul Tău, scânteindu-l cu bogatele Tale daruri și luminându-l cu dumnezeiasca lumina Ta, ni l-ai dăruit luminător al celor înfometați, călăuză a celor rătăciți, antrenor al monahilor și un pinten al nepăsătorilor, de care învățați suntem să căutăm pururi prin întoarcerea minții să*

¹²¹ H. W. HAUSING, *A History of Byzantine Civilization*, Editura Praeger Publishers, Londra, 1971, p. 323.

¹²² CĂLIN IOAN DUȘE, *Imperiul Bizantin de la fondarea sa și până la sfârșitul Dinastiei Macedonene 330-1056*, op. cit., pp. 354-362.

¹²³ ILARION ALFEYEV, op. cit., pp. 19-20.

¹²⁴ CĂLIN IOAN DUȘE, *O minte sănătoasă într-un corp sănătos...*, op. cit., pp. 457-460.

*dobândim în noi înșine în chip conștient harul Sfântului Duh și să luăm încă de aici arvuna desfătării desăvârșite în ceruri, de care ne învrednicește și pe noi, Dumnezeuule, pentru mare mila Ta*¹²⁵.

De asemenea, pe bună dreptate Sfântul Simeon Noul Teolog poate fi considerat patronul/ocrotitorul teologilor, iar personalitatea sa deosebit de puternică se face simțită în fiecare rând scris al operei sale¹²⁶.

Cu toate Sfântul Simeon Noul Teolog este o mare personalitate a spiritualității răsăritene, din păcate în România există doar o singură biserică, care are hramul său. Este vorba despre biserica din Comuna Cașin, județul Bacău¹²⁷. Construcția bisericii cu hramul Sfântului Simeon Noul Teolog a început în toamna anului 2001 și a durat până în vara anului 2007, urmând să se continue lucrările de finisaj. Lungimea Bisericii este de 35 de metri, având înălțimea de 33 de metri la Sfânta Cruce¹²⁸.

În anul 1989 printr-un decret al președintelui Republicii Elene s-a înființat prima mănăstire cu hramul Sfântului Simeon Noul Teolog în Kalamos (Attica de Est), la 36 kilometri de Atena. Din anul 1996, mănăstirea a devenit stavropighie sinodală, fiind scoasă de sub jurisdicția mitropolitului Atticii și trecută în subordinea Sfântului Sinod al Bisericii Greciei. Astfel, la aproape o mie de ani de la trecerea în veșnicie, nedreptatea milenară care s-a făcut personalității Sfântului Simeon Noul Teolog, datorită calomniatorilor săi a fost reparată, el putând să-și reia locul liturgic alături de cei doi Teologi: Sfântul Apostol Ioan († 100) și Sfântul Grigore din Nazianz (329-390).

Această încununare liturgică a fost posibilă și datorită Sfântului Nicodim Aghioritul (1749-1809), care în anul 1790 a publicat la Veneția împreună cu monahul Dionisie Zagorais, traducerea integrală a operei Sfântului Simeon Noul Teolog în neogreacă.

¹²⁵ Cuviosul NICODIM AGHIORITUL, op. cit., p. 26.

¹²⁶ Lect. univ. dr. Marius Telea *Preoția și duhovnicia în viziunea Sfântului Simeon Noul Teolog*, în: *Orizonturi Teologice*, nr. 1-3/2003, p. 36.

¹²⁷ <https://basilica.ro/unica-parohie-din-tara-ocrotita-de-sf-simeon-noul-teolog-se-pregateste-de-hram/>, accesat la data de 17. 11. 2020.

¹²⁸ <https://biserica-sfantul-simeon-noul-teolog.ro/istoric/> accesat la data de 17. 11. 2020.

Tot Sfântul Nicodim Aghioritul a fost acela care a dorit să repare memoria liturgică distrusă a marelui teolog și mistic bizantin. Între anii 1784-1790 el a alcătuit: *Slujba, Acatistul și Lauda* Sfântului Simeon Noul Teolog și a mutat serbarea ei din 12 martie (ca să nu cadă în Postul Mare, când nu când nu poate fi celebrată solemn), în 12 octombrie¹²⁹.

¹²⁹ diac. IOAN I. ICĂ jr. *Lumina liturgică a teologului luminii lui Hristos ...* op. cit., pp. 7-8.